

رفرنس‌دهی به روش ونکوور

هم اکنون بیش از ۵۰۰ نشریه حوزه علوم پزشکی از این قوانین پیروی می‌کنند، و در ایران نیز بسیاری از مجلات علمی - پژوهشی این شیوه را به کار می‌برند.

این سبک از رایج‌ترین روش‌های رفرنس‌دهی در ژورنال‌های آکادمیک بویژه علوم پزشکی و بهداشت هستند. این روش توسط کمیته بین‌المللی سردبیران مجلات پزشکی یا همان گروه ونکوور تدوین شده است. (نام جدید این گروه ICMJE: International Committee of Medical Journal Editors است.)

✓ توجه: اگر مجله‌ای یا استاد یا دانشکده‌ای و یا فراخوان کنفرانسی از شما خواست که از روش Uniform استفاده کنید (Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals)، منظور همین شیوه رفرنس‌دهی ونکوور می‌باشد.

گروهی از سردبیران ژورنال‌های علوم پزشکی در سال ۱۹۷۸ در ونکوور کانادا گرد هم آمدند تا مقررات مشخصی را برای فرمت مقالاتی که به مجلات ارسال می‌شد تدوین و تنظیم نمایند. این گروه به نام گروه ونکوور شناخته شدند. شرایط لازم برای نگارش رفرنس‌های مقالات پیش‌تر توسط National library of medicine که اولین بار در ۱۹۷۹ منتشر شد ارائه گردیده و تنظیم شده بود. سیستم رفرنس‌دهی ونکوور (Vancouver) سیستمی است که توسط کمیته بین‌المللی سردبیران مجلات پزشکی معرفی و توسعه داده شده است.

کمیته مذکور علاوه بر ارائه راهکار و استانداردهای مرتبط با شیوه رفرنس‌دهی موسوم به ونکوور، اقدام به ارائه راهکار و استانداردهای اخلاق پژوهش و انتشار هم کرده است. این استاندارد بعداً توسط کتابخانه ملی پزشکی آمریکا یا NLM جهت استفاده در دیتابیس پابمد Pubmed مورد اصلاحاتی نیز قرار گرفته است.

این گروه کوچک گسترش پیدا کرد و کمیته بین‌المللی سردبیران مجلات پزشکی پدید آمد. این کمیته ویرایش‌های متعددی را از «قوانین یکدست و هماهنگ جهت نوشته‌های ارائه شده به مجلات زیست پزشکی» تهیه و چاپ کرد که بطور کامل در سال ۱۹۹۷ تجدید نظر شد و ویرایش اصلی و نهایی آن در سال ۲۰۰۱ به پایان رسید.

علایم و نقطه‌گذاری‌های ارائه شده در سبک ونکوور بر اساس استاندارد بین‌المللی (ANSI) است که توسط کتابخانه ملی پزشکی آمریکا جهت تهیه کلیه پایگاه‌های اطلاعاتی خود به کار می‌رود.

نشانی اینترنتی این کمیته: <http://www.icmje.org>

اصول مربوط به شیوه ونگوور

در سیستم رفرنس دهی ونگور لیست منابع به ترتیب استفاده در متن می آید. نام مجلات علوم پزشکی که در index medicus ثبت شده اند به طور مخفف هر سال در لیست National library of Medicine وارد می شود؛ که برای رفرنس دهی به سیستم ونگور مورد استفاده قرار می گیرد.

در بعضی از مجلات، فرمت برخی مطالب گاهی با هم متفاوت است، مثلاً در برخی مجلات شماره صفحات به طور کامل نگارش می شود مثل ۵۰۹-۵۰۲، و برخی عدد دوم کامل نوشته نمی شود مثل ۹-۵۰۲، و برخی مجلات در نقطه گذاری ها متفاوت عمل می نمایند.

فهرست منابع، باید حاوی مشخصات منابعی باشد که در تهیه نوشته خود مورد استفاده قرار داده اید، مانند کتاب، مقاله چاپ شده در یک مجله، جزوه آموزشی و یا حتی مطلبی در محیط وب (اینترنت).

این مشخصات باید به صورتی نوشته شوند که خوانندگان متن شما بتوانند به سهولت منبع مورد نظر را یافته و به اصل آن رجوع نمایند. فهرست منابع تهیه شده را باید در پایان متن خود قرار دهید. ترتیب نوشتن منابع در این فهرست، به ترتیب استفاده یا ظهور آنها در متن و با استفاده از اعداد در داخل پرانتز مشخص می شود به عبارتی دیگر به هر منبع مورد استفاده یک عدد اختصاص می یابد. وقتی که به هر منبع، عددی اختصاص می دهید، هر بار که در متن مجدداً می خواهید به آن منبع استناد کنید، باید همان عدد را درج نمایید. به عنوان یک قاعده کلی، این اعداد بعد از نقطه و کاما در آخر هر جمله و داخل پرانتز قرار می گیرند.

علائم نقطه گذاری بسیار مهم هستند چون هر یک دارای مفهومی از نظر استانداردهای بین المللی هستند. وقتی در بخشی از متن به چند منبع (که شماره های آنها، متوالی و پشت سر هم است) استناد کنید، از خط فاصله (-) برای توالی اولین عدد و آخرین عدد استفاده کنید. مثل: (۸-۳)

وقتی در بخشی از متن، به چند منبع (که شماره های آنها پشت سر هم نیست) می خواهید استناد کنید، بین هر شماره با شماره بعدی، یک علامت ویرگول و بدون فاصله قرار دهید. مثل: (۸، ۷، ۶، ۲) یا (۱۰، ۷، و ۲-۵)

چگونه مشخصات منابع مورد استفاده را در بخش فهرست منابع درج کنیم؟

کتاب فارسی:

مشخصات کتاب فارسی به شکل زیر نوشته می‌شود:

نام خانوادگی نویسنده(فاصله) حرف یا حروف اول نام کوچک(نقطه) نام کتاب(نقطه) شماره ویرایش(نقطه)
محل نشر(;) ناشر(;) سال انتشار(نقطه)
مثال‌ها:

با یک نویسنده:

حسینی، ابوالقاسم. اصول بهداشت روانی. مشهد: دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۱۳۷۱.

با دو نویسنده:

امتیازی، گیتی ; کریمی، محسن. مبانی زیست مولکولی و مهندسی ژنتیک. ویرایش ۲. اصفهان: مانی، ۱۳۷۵.

بیش از سه نویسنده:

فرهودی، ابوالحسن و همکاران. بیماریهای نقص ایمنی، تشخیص و درمان. تهران: علمی، ۱۳۶۵.

ترجمه یک اثر:

لانگمن، جان. رویان شناسی پزشکی لانگمن. ترجمه کورش عظیمی، مهدی صرافی. تهران: اندیشه روشن، ۱۳۷۹.

کتاب چند جلدی با عنوانی عام و عنوانهای خاص هر جلد:

هاریسون، تنسلی راندولف. اصول طب داخلی. ج ۳: بیماریهای دستگاه گوارش. ترجمه محمد ناظم. تهران: چهر ۱۳۶۵.

☑ چنانچه جلدها عنوان جداگانه نداشته باشد، ج ۲ یا ج ۳ را پس از تاریخ نشر قرار دهید و سپس شماره صفحات را بنویسید.

فصلی یا بخشی از یک کتاب که دارای نویسنده است:

فرهنگ، مهرداد. بیماریهای آلرژیک کودکان. در: مسایل روزمره طب اطفال. گردآورنده محمد توکلی. تهران: دانشجو، ۱۳۶۴.

مقاله فارسی:

حاجی ترخانی، امیرحسن. جامعه پزشکی و استفاده از اطلاعات علمی. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران، سال اول، ش ۲ (تابستان ۱۳۷۲): ۷۲-۷۶

پایان نامه / رساله:

گلعلی پور، محمد جعفر. "سیر تکامل طبیعی و غیر طبیعی مشتقات قوس اول برونشیا در جنین. پایان نامه دکترای تخصصی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۱۳۷۴.

کتاب انگلیسی:

مشخصات کتاب به شکل زیر نوشته می شود:

نام خانوادگی نویسنده (فاصله) حرف یا حروف اول نام کوچک (نقطه) نام کتاب (نقطه) شماره ویرایش (نقطه) محل نشر (: ناشر;) سال انتشار (نقطه)
مثال:

Ringsven MK, Bond D. Gerontology and leadership skills for nurses. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers; 1996.

نکات مهم:

۱. اگر نویسندگان کتاب، شش نفر یا کمتر از شش نفر بودند، باید نام همه آنان درج شود. در هنگام تایپ اسامی، بین هر اسم، یک ویرگول و سپس یک فاصله قرار دهید. پس از تایپ آخرین اسم، به جای ویرگول، نقطه بگذارید.

۲. اگر اسامی افراد بیش از شش نفر باشد، ابتدا نام شش نفر اول را تایپ کرده و پس از درج یک ویرگول و یک فاصله، عبارت et al را تایپ کنید سپس یک نقطه و یک فاصله درج نمایید.

۳. اسامی افراد به همان ترتیب درج آنها در کتاب تایپ شوند.

۴. شماره ویرایش مثل: 2nd ed ; 4th ed ; 3rd ed;

۵. ممکن است بجای نویسنده، ویراستار یا سازمانی مسئول تهیه اثر باشد، به مثالهای زیر توجه کنید:

Martin JB, Kasper DL, et al, editors. Harrison's principles of internal medicine. 14th ed. New York: McGraw Hill; 1998.

ویراستار / گردآورنده به عنوان نویسنده:

Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

سازمان به عنوان نویسنده و ناشر:

Institute of Medicine (US). Looking at the future of the Medicaid program. Washington: The Institute; 1992.

مشخصات بخشی یا فصلی از کتابی که بوسیله یک یا چند نویسنده نوشته شده است:

نام خانوادگی نویسنده فصل (فاصله) حرف اول نام کوچک(نقطه) نام فصل(نقطه) (In) (: نام خانوادگی نویسنده یا ویراستار کتاب(فاصله) حرف اول نام کوچک(نقطه) نام کتاب(نقطه) شماره ویرایش(نقطه) محل نشر(:) ناشر(;) سال انتشار(نقطه) صفحه اول(خط تیره) صفحه آخر فصل(نقطه)
به مثالهای زیر توجه کنید:

Phillips SJ, Whisnant JP. Hypertension and stroke. In: Laragh JH, Brenner BM, editors. Hypertension: pathophysiology, diagnosis, and management. 2nd ed. New York: Raven Press; 1995. p. 465-78.

Blaxter P. Social health and class inequalities. In: Carter C, Peel J, editors. Equalities and inequalities in health. 2nd ed. London: Academic Press; 1976. p. 165-78.

نکات مهم:

۱. اولین حرف نام نویسنده، ویراستار، عنوان و همچنین کلمات و نامهای خاص را با حروف بزرگ تایپ کنید.

۲. محل نشر یعنی اولین شهری که در پایین صفحه عنوان کتاب نوشته شده است. اگر نام بیش از یک شهر وجود دارد، فقط نام اولین شهر را درج کنید. از بکار بردن کلماتی مانند USA یا Britania و نظایر آن خودداری کنید.

۳. اسم ناشر را بطور کامل و خوانا بنویسید.

۴. برای شماره صفحه نخست، حرف P (نقطه) را تایپ کنید و سپس شماره صفحات منبع مورد استفاده را بنویسید. مثل:

p. 122-9

p. 1129-57

زمانی که از صفحات مختلف یک منبع استفاده کرده‌اید و شماره صفحات هم پشت سرهم و متوالی نیست، مشابه مثال زیر عمل کنید:

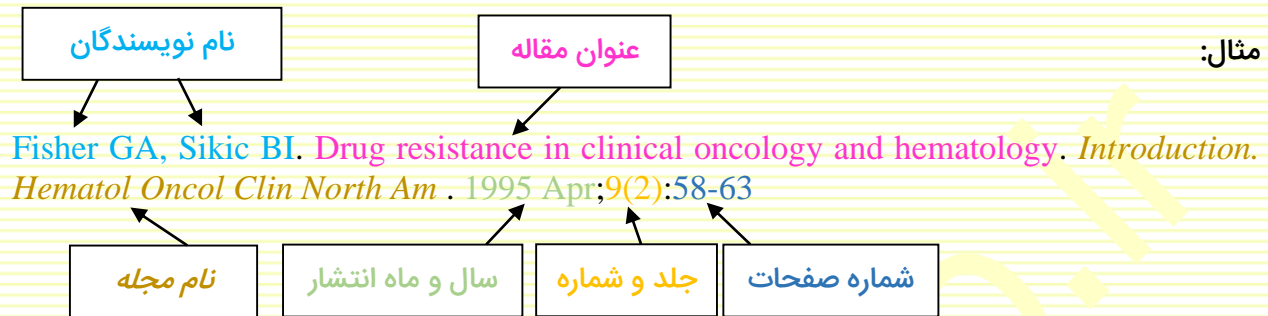
p. 333,338,340-5

۵. چنانچه کتاب مورد استفاده از چند جلد تشکیل شده، شماره جلد را پس از تاریخ انتشار و قبل از صفحات بنویسید. بجای استفاده از کلمه Volume (جلد)، از کوتاه شده آن یعنی Vol استفاده کنید. مثل:
New York: Academic press; 2003. Vol. 2 p. 134-48

مقاله انگلیسی:

مشخصات مقاله به شکل زیر نوشته می‌شود:

نام خانوادگی نویسنده(فاصله) حرف اول نام کوچک(نقطه) عنوان مقاله(نقطه) نام مجله(فاصله) سال انتشار (فاصله) ماه(;) جلد یا دوره انتشار(شماره) (: شماره صفحات

نکات مهم:

- اگر نویسندگان مقاله، شش نفر یا کمتر از شش نفر بودند، باید نام همه آنان درج شود. در هنگام تایپ اسامی، بین هر اسم، یک ویرگول و سپس یک فاصله قرار دهید. پس از تایپ آخرین اسم، به جای ویرگول، نقطه بگذارید.
- اگر اسامی افراد بیش از شش نفر باشد، ابتدا نام شش نفر اول را تایپ کرده و پس از درج یک ویرگول و یک فاصله، عبارت et al را تایپ کنید سپس یک نقطه و یک فاصله درج نمایید.
- اولین حرف نام نویسنده(ها)، عنوان و همچنین کلمات و نام‌های خاص را با حروف بزرگ تایپ کنید.
- نوشتن جلد و شماره مجله ضروری است.
- عنوان مجله را مطابق سبک مدلاین Medline بصورت مخفف بنویسید. در واقع شیوه نگارش مشخصات مقاله در پایگاه اطلاعاتی مدلاین به سبک استاندارد و نکور است. نشانی اینترنتی پایگاه مدلاین: www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed

به مثال‌های زیر توجه کنید:

British Journal of Urology بجای Br J Urology
New England Journal of Medicine بجای N Eng J Med
American Journal of Genetics بجای Am J Hum Genet

مثال‌های دیگر برای مقاله چاپ شده در مجلات:

Volume with supplement ضمیمه یک جلد:

Shen HM, Zhang QF. Risk assessment of nickel carcinogenicity and occupational lung cancer. Environ Health Perspect 1994;102 Suppl 1:275-82.

Issue with supplement ضمیمه یک شماره:

Payne DK, Sullivan MD, Massie MJ. Women's psychological reactions to breast cancer. Semin Oncol 1996;23(1 Suppl 2):89-97.

بخشی از یک جلد: Volume with part

Ozben T, Nacitarhan S, Tuncer N. Plasma and urine sialic acid in non-insulin dependent diabetes mellitus. Ann Clin Biochem 1995;32(Pt 3):303-6.

بخشی از یک شماره: Issue with part

Poole GH, Mills SM. One hundred consecutive cases of flap lacerations of the leg in ageing patients. N Z Med J 1994;107(986 Pt 1):377-8.

منابع الکترونیکی:

عبارتند از: نرم افزار Software ؛ صفحات وب Web Pages ؛ مجلات الکترونیکی Electronic Journals ؛ کتابهای الکترونیکی Electronic Books و پایگاههای اطلاعاتی Databases . منابع اینترنتی ثابت نیستند. یعنی ماهیت اطلاعات در اینترنت متغیر است و ممکن است هر لحظه نشانی یک سایت تغییر کند و یا هر روز اطلاعات جدیدی وارد صفحات سایتها شود که ممکن است کاملاً متفاوت از اطلاعات پیشین باشد.

اگر صفحه اینترنتی دارای نویسنده است، مانند مثال زیر عمل کنید:

نام نویسنده/ها	عنوان صفحه/مدرک	عنوان وبسایت
Kilmartin M.	Women in GP: a strategy for women GPs.	RACGP Online.
Available at:	URL: http://www.racgp.org.au/ .	Accessed Jul 30, 2003.
قابل دسترسی در	نشانی اینترنتی سایت	تاریخ مشاهده صفحه

یک مثال دیگر:

McCook A. Pre-diabetic Condition Linked to Memory Loss. 2003. Available at: http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/news/fullstory_11531.html. Accessed Sep16, 2004.

اگر صفحه اینترنتی نویسنده ندارد، ابتدا عنوان مطلب را درج کنید:

High blood pressure in pregnancy. 2001. Available at: http://www.nhlbi.nih.gov/health/public/heart/hbp/hbp_preg.html. Accessed Oct 21, 2002.

مقاله یک مجله الکترونیکی موجود در پایگاه اطلاعاتی تمام متن ProQuest برای درج مشخصات مقاله یک مجله الکترونیکی موجود در پایگاههای اطلاعاتی مختلف مانند مثال زیر عمل کنید:

درج مشخصات مقاله مجله الکترونیکی مشابه مواردی است که برای درج مشخصات مقاله انگلیسی بکار می‌برید. تنها تفاوت، درج عبارت [serial online] به معنای «نشریه الکترونیکی» و ذکر نام پایگاه اطلاعاتی مانند proquest; Elsevier; ScienceDirect; Blackwell Synergy و نظایر آن است.

Rockwood K, Graham JE, Fay S. Goal setting and attainment in Alzheimer's disease patients treated with donepezil. J Neurol Neurosurg Psychiatry [serial online] 2002; 73(5):500-507. Available from: Proquest , Accessed Dec 19, 2003.

کتاب الکترونیکی:

اگر از متن کتابی استفاده می‌کنید که به شکل CD است، مانند مثال‌های زیر عمل کنید:

The Oxford English dictionary [book on CD-ROM]. 2nd ed. New York: Oxford University Press; 1998.

Martindale: the complete drug reference [book on CD-ROM]. Englewood, CO: Micromedex; 1999. Based on: Parfitt K, editor. Martindale: the complete drug reference. London: Pharmaceutical Press; 1999.

اگر از متن کتابی استفاده می‌کنید که در محیط اینترنت است، مشابه مثال‌های بالا بنویسید و بجای عبارت [book on CD-ROM] عبارت [book online] را جایگزین کنید.

مکاتبات با پست الکترونیکی

Smith P. New research projects in gastroenterology [online]. E-mail to Matthew Hart (mh@hospital.wa.gov.au) Feb 5, 2000.

ر. تقی‌نژاد، باشگاه پژوهش‌های علمی ساداکو

<http://www.sadako.ir>

